

"Beş şey, beş şeye perde: Şehadet ise, gayba. Tabiat meşiete. Kör kuvvet de kudrete. Lâfız, medlûl-i zihniye. Medlûl dahi manaya." Kışrı Lüb Zannetmek, Lübbü Zayi Etmektir; bölümünü açar mısınız?

"Kışrı Lüb Zannetmek, Lübbü Zayi Etmektir"

"Beş şey, beş şeye perde: Şehadet ise, gayba. Tabiat meşiete. Kör kuvvet de kudrete. Lâfız, medlûl-i zihniye. Medlûl dahi manaya. Perdeye hasr-ı nazar, daim olur pürhatar, vesvese ondan çıkar. Meselâ ki medlûlün zihindir, ona her makarr, eğlencedir zekâya."

"Mana haricî olur o medlûl-i zihnî ile kasden ismî, hem bizzat Eğer meşgul olursa televvünlü bir suret; ya bir lâfz-ı hayalî Bînama bir bîmaye."

"Himmeti meşgul eder o daracık seyyale, incecik hem cevvale O medlûlün veledi, suret-i bîmeale ne deva, ne şifâya. Himmeti tatmin etmez, şevki de teskin etmez, zevki de ..."(1)

Bu geniş paragrafı şu şekilde özetleyebiliriz:

Kainatta imtihan sırrı için, İlahi tecellilere **madde, kanun ve kuvvetler** perde yapılmıştır. Burada madde, kanun ve kuvvetler kabuk hükmünde olup, İlahi isim ve sıfatlar ise öz hükmündedir. Üstadımız "**alem-i şehadet avalim-i guyub üstünde tenteneli bir perdedir.**" diyerek, az bir tefekkürle öz hükmündeki gayb alemine ulaşabileceğini ifade etmektedir. Fakat bu zamanın maneviyattan beslenmeyen fenlere ve çoğu ateist olan fencilere olan bağlılık ve itimattan kaynaklanan lakaytlıkla, kabuk olan ve imtihan için var edilen tabiata ve kanunlara esas nazarıyla bakılmaya başlanmıştır. Bu ise hakikate ve öze büyük bir hakaret olup, insanın kabukla meşgul olmasına ve özden uzaklaşmasına vesile olmaktadır.

Evet, kâinatta öz ile kabuk, mana ile lafız, ruh ile ceset, kesif ile latif ikilemi ve zıtlığı hakimdir. Birisi birisinin zararına ve aleyhine gelişir ve terakki eder. **Bunlar ters orantılıdır;** birisi inkişaf ederken onun karşısındaki ziddi geriler ve kaybolmaya yüz tutar.

Madde manaya, tabiat denilen sebepler İlahi iradeye, kuvvet ve enerji dedikleri şey İlahi kudrete, lafız zihindeki mana ve delile birer perde birer sembol birer imgedirler.

Ama maalesef insanlar bu perde, simge ve imgelerden hakikate, yani işaret edilen asıl maksada intikal edemiyorlar; perde, simge ve imgelere takılıp kalıyorlar.

Madde manaya işaret eden bir simge iken, maddede takılıp kalınıyor ki, bu özü kabuğa feda etmek anlamına geliyor.

Olaylara ve varlıklara manay-ı ismi ile yani sebepler ve tabiat hesabına baktıkça, hadiselerin mahiyeti değişir. İlahi bir mucize iken, tesadüfi ve abes bir iş olur.

Özetle, bu zamanda maddeci felsefe herkese ve her yere sirayet ettiği için, insanların çoğunluğu kabuktan öze geçemiyor. Yani sebepler üzerinden müsebbebi yaratan Allah'a intikal edemiyor.

(1) bk. [Âsâr-ı Bediyye, Lemeat.](#)